

УДК 352: 316.776.3

Сергій Штурхецький

ФЕНОМЕН ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК СПОСІБ ТВОРЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПРОСТОРУ І СОЦІАЛЬНОГО БУТТЯ

У статті досліджується феномен політичної ідентифікації як спосіб творення комунікативного простору і соціального буття під час місцевих інформаційних кампаній, аналізуються ризики для розвитку місцевого самоврядування.

Ключові слова: політична ідентифікація, комунікативні технології, місцеве самоврядування, комунікативний простір.

Shturkhets'kyu S. The phenomenon of identity as factor of creation of the communicative space and social being.

In the article the author explores the phenomenon of political identification as a way to create a communicative space and social life during the local information campaigns, in the article analyzed the risks for the development of local self-government.

Key words: political identification, communication technologies, local government, the communicative space.

Штурхецкий С. Феномен идентичности как способ создания коммуникативного пространства и социального бытия.

В статье исследуется феномен политической идентификации как способ создания коммуникативного пространства и социального бытия во время местных информационных кампаний, анализируются риски для развития местного самоуправления.

Ключевые слова: политическая идентификация, коммуникативные технологии, местное самоуправление, коммуникативное пространство.

Постановка проблеми. Останні тренди суспільного розвитку висувають досить серйозні проблеми перед учасниками комунікативного процесу і на місцевому рівні.

Насамперед, фінансово-економічна криза примушує учасників комунікативного процесу ретельно перебрати увесь набір комунікативних технологій, звернувши увагу на найбільш ефективні (в розрізі “затрати/результат” [1, с. 314]. У цьому контексті, безумовно, найперспективнішими є новітні комунікативні технології (Е-технології, Е-комунікації).

Окрім цього, суттєві зміни відбулися і у суспільному сприйнятті сучасних політичних процесів. Тепер ми говоримо вже не про внутрішньосистемну методологічну проблему, яка стосується тільки учасників комунікативного процесу, а про значно серйозніші виклики, які постали і з іншого боку комунікації як процесу – зі сторони реципієнтів. Адже критична налаштованість реципієнтів щодо пропонованого їм інформаційного продукту в межах певної комунікативної ситуації, падіння рівня довіри громадян до органів влади, вимагає нового підходу до вирішення основної проблеми інформаційної кампанії – донесення до реципієнта цілісного і гармонійного образу інформаційного об’єкта (кандидата, установи, суспільної небезпеки чи суспільної вигоди тощо).

Прикладною формою цього образу (у деяких випадках можна говорити – “іміджу”) під час інформаційної кампанії [2, с. 103] якраз і є, на нашу думку, політична ідентифікація (ПІ) як набір комунікативних, іміджевих, смислоутворюючих та чуттєвих складових, за яким реципієнт інформаційно-комунікативного впливу впізнає “свій”, привабливий для нього об’єкт, звіряє з ним свої інтенції, може оцінити його розвиток у минулому, місце у сучасному і спрогнозувати вплив об’єкта в майбутньому на суспільно-політичні процеси загалом та на себе особисто зокрема.

З огляду на це, феномен ідентичності загалом і політичної ідентифікації індивіда зокрема, особливо на рівні територіальної громади варто розглядати як суттєвий чинник формування комунікативного простору на місцевому рівні (при застосуванні набору вищевказаних складових в інформаційній кампанії) та навіть чинник творення соціального буття громадянина, який через самоідентифікацію та ідентифікацію оточуючих його в суспільстві суб’єктів “програмує” розвиток своєї діяльності, розвиток територіальної громади тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Застосування новітніх інформаційних технологій та їх вплив на розвиток суспільства визначали в своїх працях такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: П. Бурд'є, С. Гантингтон, Е. Гіденс, М. Кастельс, М. Мак-Люен, Г. Штрамайер, Г. Г. Почепцов, М. М. Грачов. У розвиток теорії ідентичності як компоненту самосвідомості особистості зробили внесок такі вчені, як: П. Берк, С. Стрикер, В. В. Москаленко, К. В. Коростеліна; концепцію, що підкреслює соціокультурну зумовленість поведінкових стереотипів розробляли Дж. Джеттен, С. Кітаяма, Г. Маркус, Н. І. Сарджвеладзе, Г. У. Солдатова, Х. Тріандіс. Українські дослідники (М. М. Корецький, О. В. Батанов, А. В. Дуда, Г. В. Чапала, П. М. Любченко, М. М. Клепацький, В. В. Кравченко, П. В. Круш, О. В. Прієшкіна, Я. Ф. Жовнірчик та інші) започаткували у своїх працях вирішення різних питань функціонування місцевого самоврядування в умовах сучасного інформаційного процесу.

Метою статті є дослідження феномена політичної ідентифікації як способу творення комунікативного простору і соціального буття під час місцевих інформаційних кампаній.

Виклад основного матеріалу. Однією з поширених видів інформаційних кампаній у сучасному місцевому самоврядуванні є кампанії виборчі, які є важливими як для вибору напрямку розвитку місцевої громади, так і є цікавими з погляду застосування певного арсеналу комунікативних технологій.

Отже, дослідження **політичної ідентифікації кандидата** в контексті конкретної комунікативної ситуації, – виборів, – на нашу думку, може мати декілька прикладних аспектів (при цьому дані дослідження можуть бути застосовні і до інших комунікативних ситуацій у місцевому самоврядуванні).

Аспект аксіологічний – аналіз ПІ кандидата дозволяє детермінувати його систему цінностей, відображенням якої є, наприклад, передвиборча програма кандидата.

Особливої ваги набуває цей прикладний аспект ще й тому, що результати виборів показують (звісно, за умови дотримання усіх демократичних процедур у проведенні виборів і підрахунку голосів), наскільки ПІ кандидата збіглася із ПІ виборця і наскільки система цінностей кандидата знаходить підтримку в

суспільстві. Відтак, існує можливість прогнозу політичних дій чи впливів на розвиток соціально-економічних процесів даної території. І, що доволі актуально в період кризи, аналіз ПІ кандидата, зроблений завчасно, може передбачити радикалізацію громадянських настроїв і небезпеку розхитування і без того пошарпаного “човна” української регіональної політики. Отримання кандидатом (політичною силою) підтримки частини виборців може вносити суттєві корективи в прогнозні показників соціально-економічного розвитку окремого регіону (якщо вибори локальні) і цілої держави (якщо вибори національні).

При цьому не слід забувати, що деякі регіональні тенденції з часом отримують загальнонаціональне визнання. Так, Закарпаття до 2004 року вважалося електоральним “осердям” СДПУ(о), Донеччина, Луганщина – є “базовими” для Партії Регіонів, а вибори до Тернопільської облради у 2009 році не дарма викликали такий інтерес у загальнонаціональних ЗМІ (див. напр. [3], [4], [5]) – адже один із лідерів тієї виборчої кампанії відверто заявляв: “Українські перемоги розпочнуться з Тернопілля”, маючи на увазі наступне тріумфальне поширення ідей своєї політичної партії на територію всієї держави.

Те ж саме можна сказати і про деякі маргінальні ідеї, що зароджуються на локальному рівні і за короткий проміжок часу отримують навіть наднаціональне визнання. Ілюстрацією до вищевказаного, в межах наднаціональних кампаній (вибори до Європарламенту у червні 2009), слугує блискучий успіх “Партії Піратів” у Швеції. Поліпшивши свої електоральні показники за три роки в десять разів (2006 – 0,68%, 2009 – 7,8%), “пірати”, які домагаються вільного використання матеріалів в мережі Інтернет, отримали свого представника в Європарламенті. Тобто за ці три роки маргінальна політична сила настільки вдало сформувала і презентувала свою ПІ (причому за допомогою Е-комунікації), що із не впливової навіть у національних межах політичної сили перетворилася на парламентську в Європі силу, і має досить вагомі передумови для того, щоб отримати представництво у національному парламенті на наступних виборах [6].

Аспект комунікативно-технологічний – ПІ кандидата є визначальною для вибору ним стратегії виборчої кампанії зага-

лом і використання певної інформаційно-комунікативної стратегії (ІКС) зокрема.

Отже, детальне вивчення ПІ дозволяє не лише експертам чи виборцям передбачити, якими методами буде доноситися образ ПІ кандидата, але й має методологічне значення. Виникає можливість корекції при виборі ІКС залежно від сформованої ПІ, що здешевлює витрати на виборчу кампанію, зменшує викривлення “картинки” при донесенні образу до виборця тощо.

Тепер, повернувшись до **політичної ідентифікації особи** самого виборця, спробуємо відповісти на запитання: наскільки серйозно постає перед людиною (у нашому випадку і нашій соціальній ролі – члена територіальної громади, виборця) проблема ідентичності? На наш погляд, процес набуття і зіставлення своєї ідентифікації із ідентифікацією кандидата (партії) на виборах під час голосування є процесом з глибокими соціальними наслідками.

Визначення власної ПІ структурує особистість, знімає напруження і небезпеки, пов’язані з дифузністю ідентичності. Зіставлення власної ПІ із ПІ обраного УКП шляхом голосування має такі функції для виборця: “активного” задоволення (людина отримала підтвердження своєї ідентичності перед іншими в суспільстві, переживши ще раз юнацькі вагання, “піднявши” з глибин підсвідомості спогади про юнацькі експерименти із самотвердження) і “пасивного” заспокоєння (людина отримала відчуття безпеки від розуміння своєї приналежності до потужної політичної групи, яка підтримує той чи інший УКП, людина може думати, що “віддала” свій громадянський обов’язок, зробила “все можливе” для досягнення своєї соціальної мети).

Відповідно, зворотній процес – тривалій дифузності ідентичності [7, с. 34] “негативної” ідентифікації чи навіть втрати під впливом зовнішніх чинників своєї “старої” ідентифікації – також несе в собі значне соціальне навантаження, причому, у своїй більшості – деструктивне і важко прогнозоване через відсутність у громадян бодай задекларованої ідентичності (читай – системи цінностей, програми дій). Не отримавши ні “активної”, ні “пасивної” психолого-соціальної розрядки під час го-

лосування, безідентична особистість не може відчувати повного комфорту від свого соціального буття. Людина, через свою неприналежність до будь-якої пануючої політгрупи, відчуває себе беззахисною перед чинним політичним порядком. Людина, не обираючи на виборах (або обираючи УКП, який не здобуває представництва у владі), може не отримати навіть примітивного задоволення власної наївності від того, що “мене послухали” і нарешті зроблять так, як “я сказав”.

Комплекс ідентифікаційних викликів, які постають перед особистістю, “зануреної” у конфліктну комунікативну ситуацію, вітчизняні психологи пропонують вирішувати, розв’язуючи такі завдання: розширення діапазону усвідомлення свого “Я”, розвиток суб’єктивного почуття цілісності особистості, формування впевненості в собі (когнітивний компонент); усвідомлення власних життєвих цінностей, підкріплення позитивної Я-концепції, подолання кризи самовизначення (емоційний компонент); розвиток взаємної підтримки, довіри, вміння ефективно використовувати стилі поведінки в конфліктній ситуації (поведінковий компонент); вироблення навичок сприйняття та розуміння часової перспективи, усвідомлення цінності власних досягнень, постановки стратегічних цілей (часовий компонент) [8].

Розглянувши політичну ідентифікацію і кандидатів на виборах і самих виборців, ми підходимо до сприйняття **онтологічного сенсу ідентичності** для суспільства як “джерела смислів” (за М. Кастельсом). Такий сенс особливо проявляється в часи суспільної трансформації та кризових явищ у суспільній свідомості, тоді ідентифікація стає джерелом, яка матеріалізує людські інтенції, в тому числі і через вибори на місцевому рівні, адже “в історичний період, що характеризується поширенням деструктуризацією організацій, делегітимацією інститутів, згасанням великих суспільних рухів та ефемерністю культурних проявів, ідентичність стає основним, а іноді й єдиним джерелом смислів” [9, с. 27]. Погодьмося з твердженням, що владу зазвичай отримують люди, які найбільше відповідають (або декларують відповідність) ідентифікаційним ознакам і настроям, що панують на відповідній території. При цьому збе-

рігається значна небезпека приходу до влади радикалізованих учасників виборчого процесу, педалювання ксенофобських та расистських настроїв, до якої призводить “розрив” ідентичності в територіальному, ментальному, національному, мовному та інших вимірах.

Аналізуючи передумови ксенофобських або близьких до них почуттів етнолог Ю.А.Огульчанський виділяє, за ступенем несприйняття чужого, і, відповідно, за ступенем небезпеки для суспільства такі явища, як необізнаність з життям, культурою, звичаями інонаціоналів; звичайна нетактовність щодо “ближнього”; легковажність у ставленні до “не таких”; антипатія (фобія) до певних етнічних спільнот; ворожість до “інших”, фанатизм, що випливає з ворожості і веде безпосередньо до розпалювання ворожнечі, тобто до активної ксенофобії [10, с. 34].

До речі, у формуванні як загальнодержавних, так і локальних трендів ідентифікації значну роль відіграють засоби масової комунікації і розуміння журналістами природи і сутності ідентифікації, створення нових комунікативних каналів взаємозв’язку між учасниками комунікативного процесу (в тому числі і на місцевому рівні) може сприяти подоланню ментальної неоднорідності членів територіальної громади, пошуку спільних особливостей (“соціологічних маркерів”) для членів як місцевої громади, так і всіх громадян держави. Як відзначає медіа-експерт М. І. Сухомлин, “як і у всьому світі, так і в Україні мас-медіа є провідниками позитивного і негативного, вони виносять назовні, роблячи публічними, думки, погляди, образи та поведінкові моделі; вони є “вчителями” актуальної культури...” [11, с. 14]. Стосовно ж того, що відбувається у вітчизняній актуальній культурі, чи не найкраще висловилася Ліна Костенко: “пересічний громадянин може вкрай розгубитися, начитавшись нашої преси... Проблема тут навіть не в ідентифікації нації, а в кризі *самоідентифікації національно дезорієнтованої частини суспільства*” [12, с. 7-8].

Тому не випадково особлива увага вітчизняних дослідників привернута до проблеми **національної та етнічної ідентичності** українського суспільства. Це і зрозуміло, з огляду на прикладний аспект таких досліджень, який переводить їх до низки праць

з питань національної безпеки. Як відзначають експерти Національного інституту стратегічних досліджень (НІСД), “складний характер суспільно-політичних трансформацій пострадянського періоду, недорозвиненість громадянського суспільства, взаємне відчуження громадян і держави, відчутні регіональні соціально-економічні та соціокультурні відмінності об’єктивно стримують процес національної ідентифікації громадян, який ще далекий від свого остаточного завершення” [13, с. 145]. Відповідно до цього – резюме: “розшарування ціннісних, світоглядних, мовно-культурних, політичних орієнтацій громадян України має розглядатися як потенційна загроза національній безпеці нашої держави” [Там само, с. 146]. Додамо лишень – загрозу, яку вже усвідомили і на найвищому державному рівні, визнавши, що перешкодою для забезпечення національної єдності та соборності Української держави є “ціннісно-світоглядне розшарування українського суспільства, яке обумовлюється культурно-історичними відмінностями окремих регіонів України і поглиблюється внаслідок спекуляцій на цій проблематиці з боку певних внутрішньо– і зовнішньополітичних сил, зокрема екстремістського спрямування” [14, п. 2.1].

Якщо ж розглядати національну **ідентичність як “суб’єктивне” самоусвідомлення особистості**, то виправданим є використання соціологічних даних для визначення її об’єктивних показників. Тим більше, що “...територіальна, історична, національна ідентичності українського суспільства перебувають у тісному взаємозв’язку” [15, с. 85]. Так, дослідник Р. А. Офіцинський розглядає цю проблему через аналіз статистичних даних за маркерами “самовизначення національності”, “мова”, “релігія” [16, с. 341-402], фахівці НІСД виділяють сім таких ідентифікацій – територіально-просторова ідентифікація, мовна практика, уявлення про історичне минуле, соціокультурна ідентифікація, ставлення до мешканців інших регіонів, ставлення до українського громадянства, розуміння національних інтересів. [13, с. 147-152]. Ці маркери частково збігаються із класифікацією, використаною роком раніше спеціалістами Українського центру економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова, які для аналізу ідентичності саме як резуль-

тату самовизначення людини взяли до уваги “результати соціологічних досліджень самоідентифікації громадян у вимірах, що характеризують громадянську ідентичність, а саме: ідентифікація у вимірах загальнонаціонального середовища і простору, лояльності до держави, державної мови (не лише як атрибута держави, але й як мови міжнаціонального спілкування), громадянського патріотизму (ставлення до України як Батьківщини), ставлення до співгромадян, позиції стосовно напрямів розвитку країни та її майбутнього” [17, с. 3].

Особливої уваги заслуговують джерела наявного в Україні стану ідентифікаційної невизначеності в національному масштабі, а тривала невирішеність проблем ідентифікації визначає жорсткий висновок, зроблений на основі результатів наукових досліджень: “відсутність компліментарності між національною ідентичністю та іншими поширеними різновидами колективної ідентичності є суттєвою перешкодою для сталого розвитку Української держави-нації” [13, с.145]. І як наслідок – “суперечливість ціннісних, світоглядних, мовно-культурних, політичних орієнтацій жителів окремих регіонів України останніми роками почала впливати не лише на внутрішню ситуацію в країні, а й негативно позначилася на її міжнародному іміджі” [Там само, с. 145].

У межах цієї статті зосередимося не стільки на міжнародних викликах для України, пов’язаних з відсутністю ідентифікації, скільки на внутрішніх небезпеках для українського суспільства. Відзначаючи регіональні відмінності електоральних настроїв впродовж останніх років, дослідники Центру ім. Разумкова обґрунтовують і необхідність дослідження проблеми ідентичності в регіональному розрізі. Крім того, вчені визнають, що “ідентичність є багатовимірним явищем, що зумовлюється багатовимірністю суспільних зв’язків... Отож, ідентичність існує у формах як усвідомлення, так і відчуття своєї належності до спільноти, що спричиняє наявність в особистій і груповій ідентичності потужної емоційної складової” [17, с. 2]. Відтак, будь-яке втручання в цю делікатну і чутливу сферу потребує відповідних засобів (переважно заохочувального характеру) для формування ідентичності.

Зауважимо, що аналіз розвитку і функціонування місцевого самоврядування через політичну ідентифікацію у комунікативних ситуаціях (наприклад – виборах) дозволяє розглядати і формування комунікативного простору зокрема, і творення соціального середовища загалом кожним учасником комунікативного процесу як проблеми, пов'язані із його, цього учасника процесу, ідентифікацією.

Коли ж мова йде про інформаційні кампанії та різноманітні комунікативні ситуації в місцевому самоврядуванні, то, зрозуміло, проблеми самоідентифікації громадян, політичної ідентифікації кандидатів на виборах чи лідерів територіальних громад тісно переплітаються із проблемами, які притаманні розвитку місцевого самоврядування в Україні на цей час.

Серед основних таких **проблем місцевого самоврядування** вітчизняні дослідники називають (див. табл. 1): законодавчу невизначеність територіальної основи місцевого самоврядування; економічну неспроможність більшості територіальних громад, органів місцевого самоврядування щодо здійснення власних і делегованих повноважень; відсутність чіткого розподілу повноважень між рівнями, органами та посадовими особами місцевого самоврядування; погіршення якості складу місцевих рад внаслідок запровадження пропорційної системи виборів за закритими партійними списками; недовіра до форм прямої демократії, нехтування місцевою владою конституційно-правових механізмів залучення громадян – членів територіальної громади – до вирішення питань місцевого значення [18, с. 79-80].

Із табл. 1, сформованої на основі рекомендацій вітчизняних фахівців [18, с. 79-81], визначаємо, що істотна зміна умов, за яких сьогодні функціонує місцеве самоврядування і наражається на численні соціальні небезпеки, можлива при формуванні і впровадженні пакету законодавчих норм, які регулюватимуть взаємовідносини громадян на рівні територіальної громади, взаємовідносини між територіальними громадами та між громадами і державою.

*Таблиця 1.
Проблеми місцевого самоврядування
та шляхи їх розв'язання*

Проблема	Ознаки і наслідки проблеми	Пропозиції щодо подолання негативних наслідків	Завдання впроваджуваних пропозицій
Законодавча невизначеність територіальної основи місцевого самоврядування	Внесення змін до Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” після 1997 р. було недостатньо для вирішення всього комплексу проблем, що постав перед місцевим самоврядуванням. Після конституційної реформи 2004 р. постало питання про розширення прав територіальних громад на конституційному рівні та підготовки нової редакції базового закону.	Законодавче визначення статусу територіальної громади як базового рівня системи адміністративно-територіального устрою.	Забезпечення реальної децентралізації публічної влади та зміцнення територіальної громади у контексті принципів Європейської стратегії ефективного управління, Європейської хартії місцевого самоврядування (зокрема, принципу субсидиарності, за яким передбачається надання найближчим до людини органам влади максимальних повноважень) та Європейського маніфесту нової урбаністики, спрямованого на створення потужного осередку місцевої демократії – громади сучасного міста.
Економічна неспроможність більшості територіальних громад, органів місцевого самоврядування щодо здійснення власних і делегованих повноважень.	Недостатність ресурсів у бюджетах розвитку територіальних громад для інвестицій спричинили кризу комунальної інфраструктури, зношеність теплових, водно-каналізаційних, водопостачальних мереж та житлового фонду.	Законодавче закріплення базових основ господарської діяльності у системі місцевого самоврядування; унормування фінансової самостійності територіальної громади; прийняття Закону України “Про комунальну власність в Україні”.	Обов'язкове погодження органами місцевого самоврядування проєктів законів, нормативно-правових актів виконавчої влади, які впливають на формування та розподіл доходної частини місцевих бюджетів; унормування організаційно-правових механізмів розв'язання спорів між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; фінансування інвестиційних проєктів у сфері соціально-економічного розвитку та реформування житлово-комунального господарства на конкурсних засадах.

<p>Відсутність чіткого розподілу повноважень між рівнями, органами та посадовими особами місцевого самоврядування.</p>	<p>Відчуженість органів місцевого самоврядування від населення та їх корпоратизація, закритість і непрозорість діяльності; наслідками таких дій стали неефективне використання комунальної власності, земельних ресурсів, зростання корупції.</p>	<p>Розробка пакету законодавчих актів, спрямованих на реалізацію прав територіальних громад, забезпечення партнерства органів державної влади та органів місцевого самоврядування, розвитку останнього на засадах народовладдя, наближення влади до людини.</p>	<p>Враховування об'єктивної вимоги демократичного врядування: обсяг повноважень органів місцевого самоврядування у вирішенні місцевих питань має спиратися на відповідний рівень їхньої відповідальності за виконання ухвалених рішень; реформування податкової та бюджетної системи у напрямі розширення доходної бази місцевого самоврядування; унормування правових засад комунальної власності, землекористування, містобудування, охорони та використання природних ресурсів місцевої громади, конкурентних процедур приватизації та передачі в оренду комунальної власності, громадського і державного контролю за ефективністю управління цією власністю.</p>
<p>Погіршення якості складу місцевих рад внаслідок запровадження пропорційної системи виборів за закритими партійними списками.</p>	<p>Політизація діяльності місцевих рад; помилки в управлінській діяльності через недосвідченість керівників; низький рівень комунікації між місцевими радами та членами територіальної громади; неможливість впровадження новітніх технологій в управлінській діяльності; корупція; виникнення центрів прийняття рішень, які знаходяться за межами місцевих рад і територіальних громад.</p>	<p>Реформування системи виборів місцевих рад та міських, селищних та сільських голів.</p>	<p>Ухвалення нової редакції закону “Про вибори депутатів Верховної Ради, Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів”, яка передбачає мажоритарну систему відносної більшості для виборів депутатів місцевих рад та мажоритарну двотурову систему відносної більшості для виборів міських голів.</p>

<p>Недієвість форм прямої демократії, нехтування місцевою владою конституційно-правових механізмів залучення громадян – членів територіальної громади – до вирішення питань місцевого значення.</p>	<p>Соціальна дезінтегрованість територіальних громад; незацікавленість органів місцевого самоврядування та посадових осіб у солідарних діях жителів на захист своїх прав унеможливорює досягнення спільних цілей розвитку спільнот; зниження рівня довіри громадян до органів місцевого самоврядування.</p>	<p>Удосконалення механізмів безпосередньої участі громадян в управлінні публічними справами на всіх рівнях територіального управління.</p>	<p>Внесення змін до Законів України “Про місцеве самоврядування в Україні”, “Про органи самоорганізації населення” та прийняття Закону України “Про територіальну громаду”, “Про всеукраїнський та місцевий референдум”. Такі зміни мають передбачати: закріплення процедури безпосереднього прийняття статуту територіальної громади її загальними зборами; гарантування постійної участі громадськості у процесах визначення цілей і програм суспільного розвитку громади; збільшення відкритості інформації для громадян, зокрема, шляхом створення “гарячих ліній”; унормування процедури контролю за виконанням розпоряджень відповідних органів та/або посадових осіб щодо письмових і телефонних звернень громадян.</p>
---	---	--	--

Ці взаємини виникнуть внаслідок імплементації загальноєвропейських підходів до місцевого самоврядування (зокрема, дієвого виконання положень Європейської хартії місцевого самоврядування), а відтак, стануть потужним стимулом для розвитку і визнаних загальноєвропейських комунікативних практик у місцевому самоврядуванні та на рівні держави. Функціонування і активне використання таких практик і таких підходів на рівні місцевого самоврядування сприятиме подоланню існуючої ідентифікаційної дифузності членів територіальних громад через підвищення рівня довіри до органів місцевого са-

моврядкування, активного залучення громадян до формування економічної основи і впровадження управлінських рішень на рівні територіальної громади.

Варто лишень зазначити, що за умов політичної нестабільності і ведення перманентної виборчої кампанії зосередитися на прийнятті такого пакету законодавчих документів (а, значить, і окреслити нове середовище для комунікативних стратегій, що стимулюватимуть творення ідентичності) вітчизняним політикам, принаймні у недалекій перспективі, буде надзвичайно важко.

Висновки. Результати виборів показують у тому числі й те, наскільки політична ідентифікація кандидата збіглася із політичною ідентифікацією виборця і наскільки система цінностей кандидата знаходить підтримку в суспільстві. Відтак, існує можливість прогнозу політичних дій чи впливів на розвиток соціально-економічних процесів даної території.

Дослідження політичної ідентифікації кандидата в контексті конкретної комунікативної ситуації – виборів – може мати декілька прикладних аспектів, зокрема, аксіологічний (ціннісні орієнтації кандидата) та стратегічно-технологічний (підбір і застосування комунікативних та інформаційних практик під час виборчої кампанії).

Вивчення політичної ідентифікації виборця є також доволі важливим для розуміння суті комунікативного процесу і суспільно-політичного розвитку території. Адже процес набуття і зіставлення своєї ідентифікації із ідентифікацією кандидата (партії) на виборах є процесом з глибокими соціальними наслідками для самого виборця, який потрапляє у стани “активного” задоволення та “пасивного” заспокоєння. Зворотний же процес, пов’язаний із тривалою дифузністю ідентичності, негативною ідентичністю чи втратою ідентичності (політичного репера для неї) є дуже болісним і має своїми наслідками зазвичай деструктивні та важко прогнозовані соціальні дії, безідентична особистість не може відчувати “захищеності” у своєму соціальному бутті.

Онтологічний сенс ідентифікації особливо проявляється в часи суспільної трансформації та кризових явищ у суспільній

свідомості. При цьому зберігається значна небезпека приходу до влади радикалізованих учасників виборчого процесу, педагогування ксенофобських та расистських настроїв, які ніби заповнюють собою наявний “вакуум ідентифікації”.

У формуванні як загальнодержавних, так і локальних трендів ідентифікації значну роль відіграють засоби масової комунікації і розуміння журналістами природи та сутності ідентифікації. Створення нових комунікативних каналів взаємозв'язку між учасниками комунікативного процесу (в тому числі і на місцевому рівні) може сприяти подоланню ментальної неоднорідності членів територіальної громади, пошуку спільних особливостей (“соціологічних маркерів”) для членів як місцевої громади, так і всіх громадян держави.

Розшарування, розмитість і взамосуперечливість пластів ідентифікації, які за соціологічними маркерами визначають вітчизняні дослідники, становить потенційну загрозу національній безпеці держави.

Проблеми самоідентифікації громадян, політичної ідентифікації кандидатів на виборах чи лідерів територіальних громад тісно переплітаються із проблемами, які притаманні розвитку місцевого самоврядування. Вирішення цих проблем на основі напрацьованих вітчизняними вченими рекомендацій можливе шляхом вдосконалення законодавчих механізмів функціонування місцевого самоврядування.

Унаслідок прийняття нових законів формування комунікативного простору та програмування соціально-економічного розвитку території відбуватиметься на основі нових взаємин, що сприятиме розвитку і визнаних загальноєвропейських комунікативних практик у місцевому самоврядуванні та на рівні держави. Функціонування і активне використання таких практик і таких підходів на рівні місцевого самоврядування сприятиме подоланню наявної ідентифікаційної дифузності членів територіальних громад. Водночас стан перманентної політичної кризи в державі свідчить про те, що у короткочасній перспективі реформування національного законодавства з питань місцевого самоврядування не буде пріоритетом у діяльності законодавчого органу та інших центральних органів влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Штурхецький С. В. Е-комунікація в Україні: регіональні перспективи // E-gospodarka, E-spoleszenstwo w Europie Srodkowej i Wschodniej. Vol. 1. – Wydawnictwo KUL, Lublin, 2009. – 455 р. – Р. 314-318.
2. Штурхецький С. В. Ідентифікація кандидатів під час виборів як чинник електоральних симпатій виборця: комунікативний аспект місцевих виборчих кампаній // Наукові записки. Серія “Культурологія” (Проблеми культурної ідентичності та культурний проєкт Європи. Матеріали міжнародної наукової конференції 24-25 квітня, Острого – 2009). – Острого: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2009. – Вип. 4. – 266 с. – С. 100-110.
3. Головний урок тернопільських виборів: місцевою владою можна маніпулювати // Офіційний сайт Фонду ім. Разумкова. 17 березня 2009 року. [Електронний документ]. Режим доступу: http://razumkov.org.ua/ukr/expert.php?news_id=1285.
4. Галина Терещук. Тернопільські вибори – “продовження мукачівського сценарію” // Радіо “Свобода”, 13.03.2009. [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1509814.html>.
5. Іван Капсамун, Лариса Осадчук. Тернопіль – “тест”, або Як втратити свій електоральний регіон // “День”. – № 44. – 17 березня. – 2009.
6. В Європарламент прошла Партия Пиратов // Інтернет-видання “Кореспондент. NET”, 8.06. 2009, 10:27. [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://korrespondent.net/world/862670>.
7. Грабовська С. Л. Політична ідентифікація як фактор визначення місця особистості в політичному просторі // Політична психологія: науковий збірник. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2003. – 262 с. – С. 32-39.
8. Пилат Н. І. Соціальна ідентичність особистості як чинник вибору стилю поведінки в конфлікті. – Автореф. дис... канд. психол. наук: / Н. І. Пилат; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2004. – 20 с.
9. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / Пер. с англ. – М: Высшая школа экономики, 2000. – 607 с.
10. Огульчанський Ю. А. Етнічна структура українського суспільства: уявні та дійсні проблеми: Попул. нарис.– К.: Вид. дім “Киево-Могилянська академія”, 2006. – 68 с.
11. Сухомлин М. І. Мас-медіа та українське суспільство // Сухомлин М. І. Посібник для журналістів-практиків “Гендерний погляд”. – Харків: Райдер, 2009. – 160 с. – С. 13-25.
12. Костенко Ліна. Гуманітарна аура нації, або Дефект головного

дзеркала: Лекція, прочит. в Нац. ун-ті “Києво-Могилянська акад.”, 1 верес. 1999 р. – 2-ге вид. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська акад.”, 2005. – 32 с.

13. Україна в 2007 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: Монографія / За заг. ред. Ю. Г. Рубана. – К.: НІСД, 2007. – 538 с.

14. Указ Президента України “Про Стратегію національної безпеки України” від 12.02.2007 р. № 105/2007 // Урядовий кур’єр від 07.03.2007. – № 43.

15. Романуха О. М. Проблеми ідентифікації українського суспільства // “Наука. Релігія. Суспільство”. – 2009. – № 2. – С. 82-88.

16. Офіцинський Р. А. Політичний розвиток незалежної України (1991 – 17. 2004) в аспекті європейської ідентичності (На матеріалах періодики Заходу). – Київ: Інститут історії України Національної академії наук України – Ужгород: Гражда, 2005. – 468 с.

17. Ідентичність громадян України: Спільне і відмінне // Національна безпека і оборона. – 2006. – № 7.

18. Україна в 2008 році: процеси, результати, перспективи. Біла книга державної політики / За заг. ред. Ю. Г. Рубана. – К.: НІСД, 2008. – 186 с.